

■ Рэха падзеі

«ЧЫТАЛА, ЧЫТАЮ І БУДУ ЧЫТАЇЦЬ. ТАК ТРЫМАЦЬ НАДАЛЕЙ!»,

або Кароткі агляд лістоў, якія «Звязда» атрымала з нагоды свайго стагоддзя

Што было — было: на Століншчыне, расказвалі, у адной хаціне стагадовы юбілей спраўлялі. У госці да гаспадыні цэлая грамада сабралася: дзеці з жонкамі-мужамі, унукі з сем'ямі, праўнукі, прапраўнукі... Распачаў бяседу старэйшы з сыноў. Сказаў, што рады быць у роднай хаце, рады бачыць сваю матулю бадзёрай і вясёлай, што ўдзячны ёй за ўсё... Ну і далей, што гэта проста цуд сабрацца разам! — Дык вып'ем жа за тое, — дайшоў да тоста ён, — каб соты дзень твайго нараджэння, дарагая мамачка, не быў апошнім, каб налета мы зноў цябе віншавалі... Уся радня, слухаючы гэта, згодна ківала, а на апошніх словах уста-ла з месцаў і памкнулася да імянінніцы, каб чокнуцца... Сядзець засталася толькі нявестка, якая амаль усё жыццё пражыла разам са свякроўкай: — Не ведаю, як вы, — сказала яна, — а я за гэты тост піць не буду.

На звяздоўскім стагоддзі такіх выступоўцаў, вядома ж, не было: шмат лістоў-віншаванняў мы паспе-лі падрыхтаваць да друку, змясціць у святочным выпуску, але ж многія прыйшлі пазней, калі нумар ужо быў падрыхтаваны. А таму, хоць корот-ка, хоць праз коску, як той казаў... «Газету я вылісваю з 1990 года, — піша настаўніца беларускай мовы і літаратуры сталічнай гімназіі №25 спадарыня Аліна ПАХВАЛЁНА. — «Звязда» дапа-магла мне стварыць музей і, дзяку-ючы пастаяннай рубрыцы «Прос-тыя рэчы», якую вёў Алесь Касцень, падрыхтаваць нямала экскурсаво-даў, знаўцаў народнага побыту.

Я сама родам з вёскі Сноў Нясвіж-скага раёна, — працягвае Аліна Казі-міраўна, — і таму з любоўю захоўваю нумары «Звязды» пра сваю малую радзіму, яе жыхароў (у тым ліку — маю сястру Марыну Лігар), пра наш агракамбінат. Анатоль Кляшчук не-аднойчы бываў у нас, працуючы над фотаальбомам «Беларусь. Зямля песняроў» (на бровары ў Дольным Снове працаваў Янка Купала).

У гімназіі, з аўтографамі, ёсць і хроніка-дакументальная кніга «На-шчадкі вогненных вёсак» звяздоў-скай журналісткі Таццяны Падаляк, і зборнікі «Фотаслоў» Яўгена Пясец-кага, «Простай мовы»...

Такім чынам, газета з'яўляецца для нас універсальнай крыніцай ве-даў, дзе кожны можа знайсці нешта патрэбнае для сябе і сам падзяліцца думкамі. Для мяне, як настаўніцы, вельмі карысная ўкладка «Чырво-ная змена», ды і «Звязда» наогул, як газета, якая дапамагае захоў-ваць родную матчыну мову».

«...Мне вельмі цікава чытаць па-беларуску, — піша Васіль Дудко з Бабруйска, — а хацелася б яшчэ

і бачыць, чуць нашу першую дзяржаў-ную ў паўсдзённым жыцці. Шкада, што гэтага амаль няма, што вельмі многія беларусы, і я ў тым ліку, ужо развучыліся размаўляць па-беларус-ку... Маем, як быццам, права: у нас двухмоўе. Але, на мой погляд, мова ў дзяржаве, як і ў сям'і, павінна быць адна, агульная для ўсіх. А пакуль гэ-тага няма, — працягвае спадар Ва-сіль, — я з задавальненнем чытаю «Звязду» і знаходжу ў ёй усё: наві-ны, падказкі і парады спецыялістаў, юрыдычныя кансультацыі, гумар... Так трымаць!»

«Звязду» я вылісваю і чытаю з 1960 года, хоць для мяне яна і да-рагаватая, — прызнавалася Вера Яфімаўна Клімовіч са Стаўбцоў-шчыны. — Людзі ў нашай вёс-цы выбіраюць таннейшыя газеты. Я таксама некалі казала свайму гас-падару (светлай памяці!), што, можа, і мы што дзяшовае выберам? А ён пытаўся тады: «Ну і што ў тых газе-тах будзем чытаць?» І сапраўды — не праграму ж тэлеперадач?»

Кажуць, што газета жыве адзін дзень. Няпраўда. Доказам таму ці не ўся юбілейная пошта. І згаданы ліст са Стаўбцоўшчыны — у прыватнасці. «Разам са звяздоўцамі я сумавала па тых журналістах, тых аўтарах, якія пайшлі з жыцця, — пісала Вера Яфі-маўна. — Асабліва перажывала за Уладзіміра Гойтана. У мяне па сёння ляжыць газета з яго апошняй пуб-лікацыяй, з расказам, як ён трапіў у чарнобыльскую зону, як атрымаў там хваробу. Моцна перажывала я і за Ніну Захаравіч з Пастаў. Мала-дая ж яшчэ, разумніца, прыгажуня... «Звязда» з развітальнымі словамі таксама ў маіх архівах...»

«...Журналістаў газеты заўсё-ды вылучала асабліва я шчырасць, высокае пачуццё адказнасці перад

чытачамі і грамадствам у цэлым, вернасць традыцыям і свой непаў-торны стыль, — піша ў вітальным лісце старшыня Федэрацыі праф-саюзаў, член Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь Міхаіл ОРДА. — З вашай газетай непарыўна звязана жыццё некалькіх пакаленняў, якія заўсё-ды шанавалі і шануюць «Звязду» за прафесіяналізм і аб'ектыўнасць. Для многіх нашых суайчыннікаў ва-ша выданне — не проста крыніца навін, а сапраўдны аднадумец і ці-кавы, уважлівы суразмоўнік. За гэ-тыя гады на старонках газеты знай-шлі адлюстраванне лёсы і гісторыі тысяч нашых людзей. Асабліваю ўдзячнасць хачу выказаць калекты-ву выдання за пастаянную ўвагу да патрэб чалавека працы, а таксама за тое, што ўсе гэтыя гады вы цес-на супрацоўнічаеце з прафсаюзамі і тым самым садзейнічаеце павышэн-ню абароны правоў працаўнікоў».

Шмат цёплых слоў у віншаваннях дзяржаўнага сакратара Саюзнай дзяржавы Георгія РАПОТЫ, На-дзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла Рэспублікі Беларусь у Венгрыі Аляксандра ХАЙНОУСКАГА, Выка-наўчага камітэта Садружнасці Незалежных Дзяржаў, першага намесніка міністра інфармацыі І. У. ЛУЦКАГА, старшыні Гомель-скага аблвыканкама У. А. ДВОР-НИКА, старшыні Дзяржаўнага камітэта па стандартызацыі В. У. НАЗРАНКИ, першага на-месніка генеральнага дырэктара ААТ «Белкніга» Г. А. СІЛІНСКАГА, дырэктара ААТ «Паліграфкам-бінат імя Я. Коласа» І. М. МА-ЛАНЯКА, рэктара гродзенска-га дзяржаўнага ўніверсітэта А. Д. КАРАЛЯ, калектыву прадпры-емства «Гроднааблсаюздрук», выдавецтваў «Народная асвета», «Мастацкая літаратура»...

«...Нам прыемна, — піша, у пры-ватнасці, генеральны дырэктар РУП «Белпошта» Уладзімір МАТУ-СЕВІЧ, што на працягу многіх гадоў з рэдакцыяй газеты «Звязда» нас злучаюць трывалыя дзелавыя і сяб-роўскія адносіны. Мы высока цэнім наша ўзаемавыгаднае супрацоўніц-тва і спадзяёмся на яго далейшае канструктыўнае развіццё, пабудаванае на даверы і ўзаемаразуме-нні. Шчыра жадаю ўсім супрацоўнікам «Звязды» новых творчых ідэй і да-сягненняў, дабрабыту і поспеху ў рэалізацыі самых смелых планаў!»

Тэлеграмы, прыгожыя вінша-вальныя паштоўкі, лісты, тэлефон-ныя званкі... вядома ж, — і ад нашых чытачоў: «Віншую... Чытала, чытаю і буду чытаць. Так трымаць нада-лей! — пажадала Сафія Лубінская з г. п. Свір; «Колькі ў небе зор — нельга палічыць, але ты, «Звязда», для мяне гарыш», — прызнавала-ся Ніла Міхайлаўна Русак з Дзяр-жынска і ў якасці пажадання дада-вала толькі адно: «заўжды застава-ца такімі ж шчырымі ды светлымі. І... свяціцы!»

Чаго яшчэ нам жадалі (падпіс-чыкі «Звязды» з такіх далёкіх пяці-дзясятых, шасцідзясятых гадоў мі-нулага стагоддзя ветэран Вялікай Айчыннай Міхаіл Трафімавіч Чар-няўскі з Мядзельшчыны, Анастас Лявонцэвіч Семяноч з прыста-лічных Бараўлян, Эмілія Васілевіч, Іна Казлоўская і Уладзімір Голубеў з Мінска, Радзіён Шпец з Шаркаў-шчыны, Валянціна Гудачкова з Жыткавічаў і Аляўціна Рабцава з Міншчыны і многія, многія іншыя) пералічыць цяжка: здароўя, нат-хнення, плёну ў працы на карысць радзіме, грошай, спонсараў, ідэй, цікавых суразмоўнікаў і камандзі-ровак, росту тыражоў...

«З персанальным стагоддзем, звяздоўцы! Больш за чвэрць у яго — і маё, чым ганаруся і шчыра дзякую ўсім, з кім дружна і творча працавала, — «Тэлеграфавала» 9 жніўня наша незабыўная каляжан-ка, намесніца галоўнага рэдакта-ра «Звязды» Людміла Іванаўна РЫЖАНКОВА. — Здароўя вам, смеласці і моцы — каб «Звязда» са сваімі славутымі традыцыямі і далей была першай на вызначаль-ных паваротах нашай гісторыі. Ня-хай вам у радасць будзе служэнне адзіна вартаму — УЛАСНАМУ СУМ-ЛЕННЮ і ЛЮБАЙ БЕЛАРУСІ».

Незвычайнае віншаванне газеце даслалі супрацоўнікі Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы. Пясняр, як вядома, быў шчырым сябрам «Звязды», тут друкаваў свае многія творы. «Дзякуючы шматлікім публікацыям чытачы атрымлівалі звесткі пра літаратурную і грамад-скую дзейнасць Песняра, яго ўклад у развіццё беларускай і сусветнай культуры... Мы рады, — пішуць су-працоўнікі музея, — што маем маг-чымасць павіншаваць найстарэй-шую беларускую газету радкамі

з верша Янкі Купалы «Звяздзе», які ён напісаў з нагоды выхаду 5000-га нумара:

Скажам жа ёй шчырае
Наша пажаданне:
Каб жыла, квяцілася
Далей безустанне!»

Не думайце, калі ласка, што па-важаныя аўтары трохі памыліліся, што Пясняр жадаў газеце квяціцца безустання. У Купалы гэтае слова напісана так, як напісана, з літарай **е**. Відаць, тады, у ліпені 1934-га, амаль 90 гадоў таму, пісалі іменна так. Іншымі словамі, мяняюцца ча-сы, людзі, мова, нязменнай заста-ецца любоў:

Найлепшай, родненькай газеце,
Што матычнаю грэе мовай,
«Звяздзе», звяздоўцам —

даўгалецця!
Няхай яго вялікасць Слова
Жыве пад вашаю рукою,
Бруіць, звініць, пле крыніцай,
Каб піць з яе і не напіцца
Нам, верным чытачам, ніколі!
Натхнення, творчага запалу
І росту тыражу, вядома,
Каб юбілярка ўрэшце стала
Свячкаю у кожным доме!

Гэтыя пажаданні — ад шматга-довай падпісчыцы і аўтаркі газеты **Алены Несцяронак з Докшыц**.

...Зрэшты, усе віншаванні пра-цытаваць, пералічыць усё адно не ўдасца. А таму шчыры дзякуй тым, хто не прапусціў наша свята. Усе віншаванні былі, што называецца, у агульным доступе: упрыгожвалі рэ-дакцыйную дошку аб'яў, адмысло-вы столік, радавалі вочы і сэрцы...

Як і здымкі з сямейных архіваў. На іх былі звяздоўцы (самых розных пакаленняў) і за работай, і ў час адпачынку...

Такім чынам нам і сапраўды ўда-лося ўспомніць усіх (многіх па іменах ды прозвішчах), чыім клопатам (а то і жыццём!), чыёй працай жыла газе-та раней і жыве сягоння. «Юбілей — гэта выдатны час для пачатку но-вых праектаў і спраў, — падкрэсліў начальнік Дзяржаўнай інспекцыі аховы жывёльнага і расліннага свету пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь **С. В. НОВІКАЎ**. — Упэў-нены, што самыя лепшыя, цікавыя матэрыялы яшчэ наперадзе...»

Мы на гэта спадзяёмся таксама. **Валянціна ДОЎНАР**.
dounar@zviazda.by

■ Весткі з месцаў

Са старажытнага абраду, з «Зажынак», сёлета пачала-ся ўборка ва ўсіх гаспадарках Касцюковіцкага раёна. Багатага намалоту і добрага настрою земляробам па-жадалі ўдзельнікі мастацкай самадзейнасці.

Як кажуць старажылы, кірмашы на Ілью спрадвеку былі ў Саматэвічах. Цяпер на карце раёна няма, на жаль, гэтага мястэчка: пахавалі яго ў зямлі, атручанай чарнобыльскай радыяцыяй. Большасць жыхароў перасяліліся ў Новыя Са-матэвічы. Кірмаш застаўся хіба ва ўспамінах...

Ініцыятыву работнікаў раённага Цэнтра культуры адрадіць яго актыўна падтрымалі супрацоўнікі Новасаматэвіцкага клу-ба, Бялынкавіцкага сельскага Савета і...

Дзве з паловай гадзіны на спецыяльна абсталяванай пло-шчы аграгарадка доўжылася свята. Мясцовыя жыхары і госці з райцэнтра з'ехаліся не толькі для таго, каб нешта прыдбаць, — каб акунуцца ў атмасферу свайго дзяцінства і маладосці. На пытанне «Як гэта было раней?» адна з найстарэйшых жанчын Алена Сямёнаўна Шорнікава адказала: «З першых пасляваенных гадоў да нас на Ілью сталі прыязджаць гандля-ры, прычым не толькі з Беларусі, але і з Бранскай вобласці, з Рослаўля, нават з самога Кіева! Везлі ўсё: свіней, авечак, свойскую птушку, посуд гліняны, вопратку, цукеркі на палач-ках ды шмат чаго яшчэ. З'язджацца пачыналі з дзвюх гадзін ночы. Месцы займалі, раскладвалі тавар. Са світаннем пачы-наўся гандаль. Людзей было — вокам не акінуць... Заўжды ладзіліся канцэрты, атракцыёны. Працаваў тэатр «Батлейка»,

на хадулях хадзілі скамарохі. Але весялосць пачыналі толькі тады, як людзі з палёў вярталіся, бо менавіта ў гэты дзень (на Ілью) пачыналі жніво: зжыналі некалькі палос і спынялі работы да заўтра, бо трэба ж на кірмаш...

Запомніўся і гандаль гармонікамі. Яны тут на лубы густ былі. А каб прадаць, музыкам трэба было паказаць іх, гэта значыць «урэзаць» нейкую польку ці марш. Вось яны і «ўразалі»...

А нарэшце пачыналіся танцы — у многіх месцах, з гармо-нікамі, з бубнамі.

Свята грымела з ночы да ночы. «Ходарам хадзіла» ўся вёска. Да «кірмашоў на Ілью» рыхтаваліся, іх чакалі ўвесь год. А потым...

Потым вёску перасялілі. Доўгі час не да вяселля было... Сёння быццам у маладосць, быццам дамоў вярнуліся».

Пахаваным Саматэвічам жыхары збіраюцца паставіць пом-нік. А пакуль ушаноўваюць найстарэйшага з месцічаў, самага маленькага, як сувязь двух пакаленняў.

І зноў іграюць гармонікі! Да мікрафона можа падысці любы ахвотны: прыпеўкі гучаць — наперабой...

Свята, карацей, удалося, хай не такое, як раней, але пача-так пакладзены. З часам, глядзіш, і адродзіцца вялікі Ільінскі кірмаш, паедуць гандляры і ў Новыя Саматэвічы.

Наталля ДРОБЫШАВА,

г. Касцюковічы